

Sygn. akt I ACa 713/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Małgorzata Wołczańska SA Anna Bohdziewicz (spr.)
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko M. O. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 7 kwietnia 2017 r., sygn. akt I C 37/16

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 1 kwietnia 2016 roku, wydany w stosunku do pozwanego M. O. (1);

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki 28 105 (dwadzieścia osiem tysięcy sto pięć) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Anna Bohdziewicz	SSA Roman Sugier	SSA Małgorzata Wołczańska
----------------------	------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 713/17

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 9 listopada 2012 r. w elektronicznym postępowaniu upominawczym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie powód - (...) Spółka Akcyjna w W. domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych M. O. (1) i M. O. (2) kwoty 306.639,09 złotych z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, począwszy od 8 listopada 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 93.452,57 złotych z tytułu skapitalizowanych odsetek umownych - wraz z kosztami procesu.

W uzasadnieniu podano, że z ksiąg rachunkowych banku wynika, że powodowi przysługuje względem pozwanych wymagalna wierzytelność w wysokości 306.639,09 złotych z tytułu należności głównej oraz w wysokości 93.452,57 złotych z tytułu odsetek umownych naliczonych do dnia 7 listopada 2012 r. Wierzytelność ta wynika z umowy kredytowej zawartej przez pozwanych w dniu 7 września 2009 r., o numerze (...).

W wyniku sprzeciwu wniesionego od wydanego nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, a nadto niemożności jego skutecznego doręczenia pozwanemu, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie uchylił wydany nakaz zapłaty i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej.

Wyrokiem zaocznym z dnia 1 kwietnia 2016 r. Sąd pierwszej instancji zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty dochodzone pozwem wraz z kosztami procesu

Sprzeciw pozwanej od tego wyroku został prawomocnie odrzucony.

Skutecznie został natomiast wniesiony sprzeciw przez pozwanego, w którym wniósł o uchylenie wyroku zaocznego i oddalenie powództwa. Zakwestionował wymagalność dochodzonego roszczenia z uwagi na nieskuteczność wypowiedzenia umowy kredytowej, gdyż wypowiedzenia dokonano z zastrzeżeniem warunku, co jest wadliwe i skutkuje nieważnością oświadczenia, a nadto łącząca strony umowa wymagała poprzedzenia wypowiedzenia co najmniej dwukrotnym przypomnieniem przesłanym przez Bank kredytobiorcom, a ten wymóg nie został spełniony.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej uchylił w całości wyrok zaoczny z dnia 1 kwietnia 2016 r. w stosunku do pozwanego M. O. (1) i powództwo oddalił.

Wyrok ten został wydany na tle następująco poczynionych ustaleń faktycznych:

W dniu 7 września 2009 r. strony zawarły umowę kredytu mieszkaniowego hipotecznego Własny Kąt o nr (...).

W § 40 pkt 1 umowy zastrzeżono, że bank może wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty dwóch kolejnych rat kredytu w terminach określonych przez bank w wysłanych do kredytobiorcy i poręczycieli dwóch kolejnych przypomnieniach, o których mowa w § 34 umowy, w którym to postanowiono, że bank zawiadamia kredytobiorcę pisemnie listem zwykłym o kwocie należności z tytułu zaległej raty spłaty kredytu, wysyłając przypomnienie, które otrzymują też poręczyciele i inne osoby będące dłużnikami banku z tytułu zabezpieczenia spłaty kredytu.

Pismami z 31 stycznia 2011 r., skierowanymi osobno do każdego z pozwanych, powód zawiadomił o niedopłacie na rachunku kredytu w wys. 4.674,82 złotych.

Następnie pismami z 3 lutego 2011 r. skierowanymi osobno do każdego z pozwanych powód wezwał ich do zapłaty zaległości w wysokości 4.676,12 złotych oraz poinformował o możliwości restrukturyzacji zadłużenia. W wezwaniach podano jako numer umowy (...).

Pismami z 28 lutego 2011 r. skierowanymi osobno do każdego z pozwanych powód wezwał do zapłaty zaległości w kwocie 6.741 złotych, zastrzegając że w przypadku niedokonania wpłaty zaległości w terminie 30 dni od otrzymania wezwania, wypowiada umowę o numerze (...).

Pismami z 11 kwietnia 2011 r. skierowanymi osobno do każdego z pozwanych powód wezwał ich do zapłaty ogólnej kwoty 314.051,09 złotych.

W dniu 16 maja 2011 r. powód zawarł z pozwaną ugodę, której przedmiotem była restrukturyzacja zadłużenia z tytułu w/w umowy kredytu. W dniu 12 sierpnia 2011 r. powód zawarł z pozwaną aneks do tej ugody.

W dniu 8 listopada 2011 r. powód wystawił wyciąg z ksiąg bankowych nr (...), z którego wynikało, że w stosunku do pozwanych posiada wymagalną wierzytelność w łącznej kwocie 397.361,31 złotych, na którą składały się następujące kwoty: 306.639,09 złotych, 24.688,67 złotych z tytułu odsetek zapadłych, 68.763,90 złotych z tytułu odsetek karnych.

Przechodząc do rozważenia zasadności żądania powoda wobec pozwanego, Sąd pierwszej instancji na wstępie wskazał, iż powództwo należało oddalić, albowiem dochodzone pozwem roszczenia zostały ocenione jako niewymagalne.

Wskazano, iż strony łączy umowa kredytu o nr (...), zawarta w dniu 7 września 2009 r. Pismem z dnia 28 lutego 2011 r. pozwany został wezwany do zapłaty zaległości w kwocie 6.741 złotych, jednocześnie bank zastrzegł, że w przypadku niedokonania wpłaty zaległości w terminie 30 dni od otrzymania wezwania, wypowiada umowę o numerze (...).

Wcześniej, pismem z 31 stycznia 2011 r. powód zawiadomił pozwanego o niedopłacie na rachunku kredytu w wysokości 4.674,82 złotych, zaś pismem z 3 lutego 2011 r. wezwał go do zapłaty zaległości w wysokości 4.676,12 złotych oraz poinformował o możliwości restrukturyzacji zadłużenia – w wezwaniu tym podano jako numer umowy (...).

Sąd pierwszej instancji zgodził się z zarzutem podniesionym w sprzeciwie od wyroku zaocznego, że wypowiedzenie umowy zostało dokonane nieskutecznie, albowiem nie zostało poprzedzone dwoma przypomnieniami wystosowanymi do pozwanego, o czym mowa w § 40 łączącej strony umowy. Sąd Okręgowy zaznaczył, że z załączników do pozwu wynika, iż wysłano jedynie jedno przypomnienie. Ponadto zdaniem Sądu Okręgowego załączone kserokopie kopert były nieczytelne.

Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, że już sama ta okoliczność (jasno wynikająca z zebranego w procesie materiału dowodowego) dawała podstawę do ustalenia, że wypowiedzenie umowy nie wywołało zamierzonego skutku prawnego, a skoro tak nie można mówić, że roszczenie banku z tytułu umowy kredytu stało się wymagalne, co z kolei skutkowało oddaleniem powództwa.

Wobec powyższego wniosku, za kwestię drugorzędną uznano prawną dopuszczalność warunkowego wypowiedzenia umowy, a tego rodzaju wypowiedzenie miało miejsce w rozpoznawanej sprawie. Za niesporną uznano także okoliczność, że pozwany nie podpisał z powodem ugody w dniu 16 maja 2011 r., ani aneksu do tej ugody w dniu 12 sierpnia 2011 r. Podniesiono, że uboczne znaczenie ma także obciążające powodowy bank, niewłaściwe oznaczenie umowy kredytu przez podanie niepełnego numeru tejże, podobnie jak we wcześniej skierowanym wezwaniu do zapłaty. Na koniec zwrócono uwagę, że bank jest podmiotem wysoko profesjonalnym i przez to wymaga się od niego działania na podwyższonym poziomie staranności.

W oparciu o tak dokonane ustalenia i oceny prawne, Sąd pierwszej instancji uchylił wyrok zaoczny w stosunku do pozwanego i powództwo w tym zakresie oddalił.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony w całości przez powoda, który sformułował następujące zarzuty:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, mających wpływ na treść wydanego orzeczenia:

- art. 60 k.c. w zw. z art. 61 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż powód nie złożył skutecznie względem pozwanego oświadczenia woli o wypowiedzeniu wierzytelności z umowy kredytu

- art. 75 ustawy Prawo bankowe przez jego niezastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że powód nie złożył skutecznie względem pozwanego oświadczenia woli o wypowiedzeniu wierzytelności z umowy kredytu

2) naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść wydanego orzeczenia:

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i poczynienie błędnych ustaleń faktycznych wskutek błędnej oceny, że przesłanką wypowiedzenia umowy kredytu jest skierowanie do pozwanego dwóch przypomnień o niedopłacie, podczas gdy przesłanką wypowiedzenia umowy kredytu jest tylko i wyłącznie zaniechanie w spłacie kredytu w postaci dwóch pełnych rat

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i poczynienie błędnych ustaleń faktycznych wskutek błędnej oceny, że pismo powoda z dnia 3 lutego 2011 r. skierowane do pozwanego, a zatytułowane „wezwanie do zapłaty” nie stanowiło przypomnienia, podczas gdy treść tego pisma wskazywała jednoznacznie, że zawiera ono informacje o niedopłacie i stanie istniejącego zadłużenia.

W związku z postawionymi zarzutami apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez utrzymanie w mocy wyroku zaocznego wydanego w sprawie ewentualnie domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Ponadto powód wniósł o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, chociaż nie wszystkie zarzuty w niej zawarte były trafne.

W apelacji zawarto zarówno zarzuty naruszenia prawa procesowego, jak również materialnego. W pierwszej kolejności należy rozważyć zasadność zarzutu uchybienia przepisom prawa procesowego, ponieważ ewentualne uchybienia w tym zakresie mogą się przełożyć na prawidłowość ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu. Natomiast ocena, czy właściwie zostało zastosowane prawo materialne jest możliwa dopiero wówczas, gdy w niewadliwy sposób został ustalony stan faktyczny.

Wbrew zarzutom apelacji, Sąd pierwszej dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które znajdują oparcie w treści złożonych do akt dokumentów. Sam fakt zawarcia umowy kredytu pozostaje poza sporem, podobnie jak treść postanowień umownych. Pozwany nie zarzucał braku podstaw do wypowiedzenia umowy kredytu, gdyż nie twierdził, że zobowiązania wynikające z zawartej umowy są regulowane i nie występuje zaległość w wysokości usprawiedliwiającej wypowiedzenie umowy (zgodnie z umową brak wpłaty dwóch pełnych rat). Natomiast pozwany kwestionował prawidłowość przeprowadzenia procedury zmierzającej do wypowiedzenia umowy i w niedochowaniu tej procedury upatrywał podstaw do twierdzenia o nieskuteczności wypowiedzenia umowy kredytu łączącej strony. Kwestie te należą jednak do sfery stosowania prawa materialnego, gdyż wymagają ocen prawnych. Zarzuty uchybienia art. 233 § 1 k.p.c. w istocie zmierzają właśnie do podważenia ocen prawnych, które legły u podstaw wydania zaskarżonego orzeczenia. Z tych przyczyn zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie był skuteczny.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji, które – jak już zaznaczono wyżej - wynikają z przedstawionych dokumentów.

Spór w rozpoznawanej sprawie sprowadza się do oceny, czy skutecznie została wypowiedziana pozwanemu umowa kredytu. Od rozstrzygnięcia tej kwestii zależało, czy powód jest uprawniony do domagania się od pozwanego, jako kredytobiorcy, całości kredytu wraz z odsetkami.

Nie powinno budzić wątpliwości, że ocena skuteczności wypowiedzenia umowy kredytowej przez bank wymaga uwzględnienia zarówno postanowień umowy łączącej strony jak również regulacji zawartej w art. 75 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665). Zgodnie z przywołanym art. 75 ust. 1 i 2 pr. bankowego bank może wypowiedzieć umowę kredytu, gdy kredytobiorca nie dotrzymuje warunków udzielonego kredytu, a termin wypowiedzenia nie może być krótszy niż 30 dni. Natomiast w § 40 części ogólnej umowy kredytu zawartej przez strony zawarto postanowienie, że bank może wypowiedzieć umowę w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty dwóch kolejnych rat kredytu w terminach

określonych przez bank w dwóch kolejnych przypomnieniach, o jakich mowa w § 34. Z § 34 wynika, że bank zawiadamia kredytobiorcę pisemnie, listem zwykłym, o kwocie należności z tytułu zaległej raty spłaty kredytu (wysyłając przypomnienie). Wobec treści przywołanych uregulowań bank powinien poprzedzić wypowiedzenie kredytu przesłaniem kredytobiorcy dwóch przypomnień o zaległej racie kredytu. Z umowy nie wynikają żadne terminy do wysłania przypomnień, ani też wymagany odstęp czasowy między jednym a drugim przypomnieniem. Celem przesłania przypomnień niewątpliwie jest poinformowanie kredytobiorcy o występującej zaległości, której utrzymywanie się może zrodzić poważny skutek w postaci wypowiedzenia kredytu. Kredytobiorca nie powinien być bowiem zaskakiwany wypowiedzeniem umowy, co skutkuje postawieniem w stan natychmiastowej wymagalności całej pozostałej niespłaconej kwoty kredytu wraz z należnymi odsetkami.

Pierwsze przypomnienie zostało przesłane pozwanemu pismem z 31 stycznia 2011 r., które zostało zwrócone powodowi na skutek jego niepodjęcia przez adresata. W piśmie wskazano termin dokonania wpłaty zaległości, a ponadto zawarto informację o skutkach niedokonania wpłaty w postaci wypowiedzenia umowy kredytu. Kolejne wezwanie do zapłaty datowane jest na 3 lutego 2011 r. i zawierało ono dodatkowo informację o możliwości restrukturyzacji zadłużenia. Wobec narastającego zadłużenia, pismem z dnia 28 lutego 2011 r. wezwano pozwanego do zapłaty zaległości w terminie 30 dni od otrzymania wezwania z jednoczesnym oświadczeniem, że bank wypowiada umowę w zakresie warunków spłaty wraz z upływem tego terminu - w przypadku niedokonania wpłat wskazanych w piśmie zaległości w terminie 30 dni. Korespondencja była kierowana do pozwanego na wskazany przez niego adres, a zatem zgodnie z art. 61 §1 k.c. należy uznać, że wezwania i oświadczenie woli zostały złożone pozwanemu skutecznie, gdyż mógł się zapoznać z ich treścią. Obowiązek wskazania ewentualnie innego adresu, pod którym faktycznie przebywał pozwany, spoczywał na nim samym. Kwestia ta nie była jednak podnoszona przez pozwanego, którego miejsce pobytu przez pewien okres nie było znane również pozwanej. Sąd odwoławczy stoi na stanowisku, iż bank dochował wymaganych procedur, gdyż wypowiedzenie kredytu zostało poprzedzone dwoma wezwaniami do zapłaty zaległości. Samo wypowiedzenie także zawierało wezwanie do zapłaty. Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę prezentuje pogląd, że formuła wypowiedzenia zastosowana przez bank wobec pozwanego była dopuszczalna. Co do zasady dopuszcza się bowiem dokonanie czynności prawnej pod warunkiem potestatywnym, czyli uzależniającym skutek tej czynności od woli lub zachowania drugiej strony, w tym też od spełnienia lub niespełnienia przez nią świadczenia. Nie jest przekonujący argument, że przy takiej formule wypowiedzenia kredytobiorca może nie mieć jasności, co do terminu w jakim następuje wypowiedzenie umowy, rodzące poważne konsekwencje. Z treści pisma jednoznacznie wynika, że o ile kredytobiorca nie dokona spłaty zaległości w terminie 30 dni od otrzymania pisma, umowa kredytu zostaje wypowiedziana za skutkiem, jaki nastąpi po upływie tego terminu tj. 30 dni.

Mając na względzie powyższe ustalenia i rozważania Sąd odwoławczy stanął na stanowisku, że wypowiedzenie umowy kredytu łączącej strony było skuteczne wobec pozwanego. Należy zwrócić uwagę, że strony zawarły umowę kredytu w dniu 7 września 2009 r., a jej przedmiotem była kwota 306.122,45 złotych, a w trzy lata później zaległość z tytułu kapitału wynosiła 306.639,09 złotych (należność ta wynika z wyciągu ksiąg bankowych nr (...) z 8 listopada 2012 r.), co świadczy, że kredytobiorcy nie regulowali swoich zobowiązań. Po 3 latach kapitał się nie zmniejszył, chociaż raty były kapitałowo-odsetkowe. W tym stanie rzeczy, niezależnie od przypomnień banku, pozwany musiał mieć świadomość, że raty kredytu nie są regulowane na bieżąco. W toku procesu pozwany nie kwestionował wysokości dochodzonego roszczenia, nie podniósł zarzutu dokonywania wpłat. Żadnego skutku nie mógł też odnieść zarzut nieprawidłowego oznaczenia umowy. Podnoszona przez pozwanego wadliwość oznaczenia umowy sprowadza się do pominięcia na końcu numeru umowy roku jej zawarcia, a taki „niepełny” numer umowy widnieje na przypomnieniach poprzedzających wypowiedzenie umowy. W samym wypowiedzeniu umowa jest określona pełnym numerem. Numer umowy pozwala na jej zindywidualizowanie. Pozwany nie twierdzi jednak, iż nie miał rozeznania, o jaką umowę chodzi i nie podnosił, aby z powodem łączyły go jeszcze inne umowy kredytu i wobec tego sposób oznaczenia umowy zrodził u niego wątpliwość, o którą w istocie umowę chodzi. Skoro okoliczności takie w rzeczywistości nie miały miejsca, to podnoszona kwestia jest pozbawiona znaczenia prawnego.

Podsumowując należy stwierdzić, iż wobec skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu powód był uprawniony do domagania się od pozwanego, jako kredytobiorcy, należności wynikających z tej umowy, które na skutek wypowiedzenia stały się wymagalne.

Mając powyższe na względzie w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmieniono zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji i utrzymano w mocy wyrok zaoczny wydany w stosunku do pozwanego, a to zgodnie z art. 347 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego postanowiono w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Zasądzone koszty obejmują opłatę od apelacji w wysokości 20.005 złotych oraz wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powoda, będącego adwokatem, którego wysokość została określona zgodnie z §2 pkt. 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), zmienionego rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. z 2016 r., poz. 1668).

SSA Anna Bohdziewicz SSA Roman Sugier SSA Małgorzata Wolczańska